

Приложение 7

Обобщена информация за състоянието на растителността към настоящия момент на територията на страната в т. ч. за българската водораслова флора, папратообразни и семенни растения, автохтонни видове, дървета, храсти и треви, плевели и рудерали, хибридни растения, изчезнали видове, ендемити, видове, включени в Червената книга и разпространението на растителността в България, по райони на планиране

Обобщена информация за състоянието на растителността към настоящия момент в на територията на страната

1. Обобщение и категоризирани на растителните видове в Червена Книга на България по степен на застрашеност.

В ЧКБ са включени 6 вида от 6 семейства **водорасли**. Пет от видовете се срещат по южното черноморско крайбрежие, като 4 от тях са включени в ЧКБ като критично застрашени, а *Bryopsis hypnoides* – като застрашен вид. За шестият вид, включен в ЧКБ като критично застрашен (*Threa hispida*) и се среща по долината на Струма, Родопите и Странджа е направено предложение в МОСВ вида да бъде обявен за застрашен. Всички шест вида са включени в „Червен списък на българските водорасли. I Макроводорасли”.

В ЧКБ са включени общо 102 вида **мъхове**. От тях 27 вида са критично застрашени (10 вида ченодробни и 17 вида листнати мъхове) , 42 вида застрашени (17 вида ченодробни и 25 вида листнати мъхове и 33 вида уязвими (6 вида ченодробни и 27 вида листнати мъхове). По голямата част от находищата на тези видове попадат в защитени територии или зони по Натура 2000.

Потенциалният брой на видовете в българската **микота** е оценен на 20 670. Изследването на микотата в България е осъществено неравномерно в различните райони на страната и все още продължава. Систематизиране на данните е извършено за някои от планините ни – Централен Балкан, Витоша, Пирин, Родопите, Странджа. Анализът на таксономичната структура в който и да е от районите може да има само предварителен характер. Гъби са изследвани в редица защитени територии на страната, напр. национален парк „Централен Балкан”, национален парк „Пирин”, национален парк „Рила”, природен парк „Рилски манастир”. С цел опазване на гъбите в България са издадени Червени списъци. Второто издание на Червения списък на гъбите в България включва 215 торбести и базидиални гъби (37 вида критично застрашени, 105 застрашени, 40 вида уязвими, 14 вида почти застрашени и 19 вида с недостатъчно данни). Към момента това е пълният официален списък на видовете със статус на застрашеност. В ЧКБ са включени 149 вида от които 37 вида критично застрашени, 104 застрашени, 8 вида уязвими. Видовете Кървавочервена манатарка (*Boletus dupainii* Boud.), Сибирска масловка (*Suillus sibiricus* (Singer) Singer subsp. *helveticus* Singer), Виолетова звезданка (*Sarcosphaera coronaria* (Jacq.) Boud.) са включени в списъка на 33-те застрашени вида гъби в Европа, кандидати за включване в Приложение 1 на Бернската конвенция. По голямата част от находищата на тези видове попадат в защитени територии или зони по Натура 2000.

От включените в ЧКБ 8 вида **папратообразни** видът Сплескан дифазиаструм (*Diphasiastrum complanatum*) е категоризиран като регионално изчезнал. Шест от видовете са критично застрашени, а видът Езерен шилолист (*Isoetes lacustris* L.) е включен в категорията застрашен вид и е глациален реликт. Всички 8 вида са включени като защитени, съгласно Приложение 3 на Закона за Биологичното Разнообразие. Критична застрашените видове Лайколистна лунна папрат (*Botrychium matricariifolium*) и Четирилистно разковниче (*Marsilea quadrifolia* L.) са включени и в Бернската Конвенция, като втория вид е защитен вид, местообитанията на който се нуждаят от приоритетна защита, съгласно Закона за биологичното разнообразие (Директива за Хабитатите). По голямата част от находищата на тези видове попадат в защитени територии или зони по Натура 2000.

От включените в ЧКБ 4 вида **голосоменни** видовете Катерлива ефедра (*Ephedra fragilis* Desf. subsp. *Campylopoda*) и Калабрийски бор (*Pinus brutia* Ten.) са категоризирани като критично застрашени видове, а Казашка хвойна (*Juniperus sabina* L.) и Обикновен тис (*Taxus baccata* L.) са застрашени видове. Всички 4 вида са включени като защитени съгласно Приложение 3 на Закона за Биологичното Разнообразие. По голямата част от находищата на тези видове попадат в защитени територии или зони по Натура 2000.

От включените в ЧКБ 539 вида **покритосеменникато** изчезнали са категоризирани видовете Четинест жълт кантарион (*Hypericum setiferum* Stef.) и Тракийски дъб (*Quercus thracica* Stef. & Nedjalkov) са български ендемити и са включени като защитени съгласно Закона за Биологичното Разнообразие. В Червения списък на българските папратообразни и семенни растения тракийският дъб е оценен като Критично застрашен [CR B2ab(v); D] (Stanev, 2009). Единадесет вида са регионално изчезнали.

Като критично застрашени в ЧКБ са категоризирани 196 вида. От тях 179 са включени като защитени съгласно Закона за Биологичното Разнообразие. За 13 вида съгласно Закона за биологичното разнообразие за опазването на местообитанията на вида се изисква създаването на защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. 32 вида са категоризирани като български ендемити, 30 са балкански ендемити, 6 са глациални реликти, 1 е постглациален реликт, 5 са терциерни реликти, 13 вида са защитени съгласно Бернската конвенция. В 1997 IUCN Red list of Threatened plants са включени 18 вида с категорията рядък, 11 вида с категорията уязвим, 1 вид е категоризиран като изчезнал и 1 с категория неопределен. Като защитени видове и местообитания по Директива 92/43/ЕИО са категоризирани 5 вида, 7 вида са категоризирани по CITES (2). Към групата на критично застрашените лечебни покритосеменни видове спадат Кочиев равнец (*Achillea kotschyi* Boiss.), Меколистно шапиче (*Alchemilla mollis* (Buser) Rothm.), Златовръх (*Rhodiola rosea* L.) и Провански салеп (*Orchis provincialis* Balb.) който вид в момента е в процес на разработване е План за действие за опазване.

Като застрашени в ЧКБ са категоризирани 292 вида. От тях 183 са включени като защитени съгласно Закона за Биологичното Разнообразие. За 14 вида съгласно Закона за биологичното разнообразие за опазването на местообитанията на вида се изисква създаването на защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. 39 вида са категоризирани като български ендемити, 51 са балкански ендемити, 10 са глациални реликти, 1 е преглациален, 1 е интерглациален реликт, 10 са терциерни реликти, 17 вида са защитени съгласно Бернската конвенция. В 1997 IUCN Red list of Threatened plants са включени 24 вида с категорията рядък, и 1 с категория неопределен. Като защитени видове и местообитания по Директива 92/43/ЕИО са категоризирани 4 вида, 6 вида са категоризирани по CITES (2). Към групата на застрашените лечебни покритосеменни видове спадат българският ендемит Ахтарово шапиче (*Alchemilla achtarowii* Pawl.), балканският ендемит Балканско шапиче (*Alchemilla catachnoa* Rothm.), Синя айважива (*Alkanna tinctoria* (L.) Tausch), българският ендемит Български ранилист (*Betonica bulgarica* Deg. & Neič), Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hook.), Снежно кокиче (*Galanthus nivalis* L.), Гол сладник (*Glycyrrhiza glabra* L.), Планински жълт смил (*Helichrysum plicatum* DC.), терциерният реликт Седефче (*Ruta graveolens* L.), и балканският ендемит Пирински чай (Мурсалски чай) (*Sideritis scardica* Griseb.). Пиринският чай е включен в списък на лечебните растения под специален режим на опазване и ползване.

Като уязвими в ЧКБ са категоризирани 38 вида. От тях 32 са включени като

защитени съгласно Закона за Биологичното Разнообразие. Само за вида Пиринска ливадина (*Poa pirinica* Stoj. & Acht.) съгласно Закона за биологичното разнообразие за опазването на местообитанията на вида се изисква създаването на защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. 12 вида са категоризирани като български ендемити, 20 са балкански ендемити, 3 са глациални реликти, 2 са терциерни реликти, 3 вида са защитени съгласно Бернската конвенция. В 1997 IUCN Red list of Threatened plants са включени 11 вида с категорията рядък, и 1 с категория уязвим. Като защитени видове и местообитания по Директива 92/43/ЕИО са категоризирани 2 вида, 1 вид е категоризиран по CITES (2). По голямата част от находищата на видовете покритосеменни попадат в защитени територии или зони по Натура 2000.

В зависимост от тяхната морфологична близост и родствени връзки покритосеменните се отнасят към 902 рода от 159 растителни семейства. Най-големи по брой на видовете в тях са сем. Сложноцветни (*Asteraceae*) с около 480 вида, Житни (*Poaceae*) с около 330 вида, Бобови (*Fabaceae*) – около 290, Карамфилови (*Caryophyllaceae*) – 260, Розоцветни (*Rosaceae*) – около 210, Кръстоцветни (*Brassicaceae*) – 183, Живеничеви (*Scrophulariaceae*) – 156. От растителните родове у нас с особено видово богатство се отличават род *Hieracium* L. (рунянка, миши уши) с над 80 вида, Острица (*Carex*) с около 66 вида, Метличина (*Centaurea*) – около 65, Детелина (*Trifolium*) – 60, Плюскавиче (*Silene*) – 50, Лопен (*Verbascum*) – 45 и др.

По-големият брой от видовете, около 3 330, са спонтанно разпространени в равнините и планините на страната в повече или по-малко естествени или променени от човешката дейност местообитания. Те образуват групата на автохтонните растения. Повече от 500 вида представители на 93 семейства, главно многогодишни тревисти растения, храсти и дървета от тази група, са доминанти и субдоминанти в растителните съобщества. Това са предимно представители на семействата на житните растения, киселите треви, бобовите, сложноцветните, розоцветните и др. С малък брой видове, но с определящо участие като доминанти и едификатори в планинските екосистеми, са дървесни представители на семействата Кленови (*Aceraceae*), Букови (*Fagaceae*), Борови (*Pinaceae*), Липови (*Tiliaceae*) с участието на съдоминанти и асектатори от Брезови (*Betulaceae*), Дрянови (*Cornaceae*), Маслинови (*Oleaceae*), Розоцветни (*Rosaceae*), Върбови (*Salicaceae*), Брястови (*Ulmaceae*) и др.

Малко повече от 500 вида дървета, храсти и тревисти растения са ограничено разпространени в българската флора. Част от тях са български или балкански ендемити, други са редки растения, остатък от древни флори или видове, чиито основни ареали са извън България. У нас те имат малко на брой популации, понякога в единични находища, често в граничните флористични райони на страната или във високите планини. Много от тези видове са защитени от Закона за биологичното разнообразие в България.

Друга група растения, около 560 вида, са плевели и рудерали, повечето широко разпространени в места, променени под влияние на човешката дейност. Част от тях, като Див овес (*Avena fatua*), Овчарска торбичка (*Capsella bursa-pastoris*), Бабинец (*Caucalis platycarpus*), Лепка (*Galium aparine*), Посевен мак (*Papaver rhoeas*) и др., заемат местообитанията си от хилядолетия, свързани с развитието на човешката култура още от ранното заселване на българските земи. Други, като Татул (*Datura stramonium*), Перуанска лайка (*Galinsoga parviflora*), Жлезиста слабонога (*Impatiens glandulifera*), Африканска малколмия (*Malcolmia africana*), Дилениево киселиче (*Oxalis dillenii*), Казашки бодил (*Xanthium spinosum*), навлизат по-късно, в резултат от преселването и миграциите на хора и животни, развитието на търговията и туризма, като тези процеси продължават и сега. Към последната категория се отнасят и т. нар.

инвазивни чужди (неместни) видове, които се разселват бързо и заемат свободни местообитания или изместват автохтонни видове.

В българската флора са установени 214 хибридни растения или хибридни популации на видове от 52 рода в 29 семейства. Въпреки че не всички те са убедително документирани с материали и данни за тяхното разпространение, наличието им е достатъчно доказателство за активни процеси на формообразуване в различни таксономични групи, и особено често в някои папрати и редица родове цветни растения като Рунянка, миши уши (*Hieracium*), мента (*Mentha*), Дъб (*Quercus*), Роза, шипка (*Rosa*), Лопен (*Verbascum*) и др., по-рядко в Клен (*Acer*), Паламида (*Cirsium*), Напръстник (*Digitalis*), Еньовче (*Galium*), Пореч (*Rorippa*). Освен тях, в литературата има допълнителни данни за наблюдавани хибридни растения, най-вероятно в резултат на интрогресивна хибридизация в 14 рода от 6 семейства.

Във флористичното разнообразие на страната особено място заемат реликтните и ендемичните растения. Преглациалните (терциерните) реликтни видове са древни представители на арктотерциерна флора, запазили се в нашите земи от преди повече от два милиона години. Терциерни реликти са балканските ендемити Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*), Родопска горска майка (*Lathraea rhodopaea*), Родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*), Бяла мура (*Pinus peuce*), Червена пираканта (*Pyracantha coccinea*), Сръбска рамонда (*Ramonda serbica*) и редица др., както и видове дървета, храсти и многогодишни тревисти растения с ареали извън Балканския полуостров, често свързани с флорите на Средиземноморието и на Югозападна Азия, като Див рожков (*Cercis siliquastrum*), Южна коптивка (*Celtis australis*), Дървовидна хвойна (*Juniperus excelsa*), воден габър (*Ostrya carpinifolia*), Източен чинар (*Platanus orientalis*), Висока скрипка (*Smilax excelsa*), Клокочка (*Staphyllea pinnata*), Люляк (*Syringa vulgaris*), Тис (*Taxus baccata*), Източен лопох (*Trachystemon orientalis*).

Друга група видове, разпространени предимно във високите планини на България, са глациални реликти. Част от тях са растения, които по време на последните заледявания в Северна и Централна Европа мигрирали на юг в планините на Балканския полуостров, превърнали се в техни убежища (глациални рефугиуми). Такива са глациалните реликти Дребна камбанка (*Campanula cochlearifolia*), Мечешко око (*Cortusa matthioli*), Сребърник (*Dryas octopetala*), Белардиева кобрезия (*Kobresia myosuroides*), Северно еньовче (*Galium boreale*), Дългорога гимнадения (*Gymnadenia conopsea*), Езерен шилолист (*Isoetes lacustris*), Росица (*Parnasia palustris*), Брашнеста иглика (*Primula farinosa*), Лапландска върба (*Salix lapponum*), Арктична каменоломка (*Saxifraga oppositifolia*), Дребно крайснежно звънче (*Soldanella pussila*), Карпатска тоция (*Tozzia alpina subsp. carpathica*). Част от глациалните реликти са локални ендемити, резултат от видообразователни процеси, стимулирани от климатичните промени и динамиката на растителната покривка в нашите високи планини. Такива са Пирински игловръх (*Alyssum pirinicum*), Пиринска гъшарка (*Arabis ferdinandi-coburgii*), Урумов окситропис (*Oxytropis urumovii*), Пирински мак (*Papaver degenii*), Рилска иглика (*Primula deorum*), Македонска каменоломка (*Saxifraga ferdinandi-coburgii*).

Българските и Балканските ендемити до голямата степен определят спецификата на българската флора и едно от най-чувствителните и уязвими звена в природните екосистеми на страната. Това са 444 вида или 12,8% от естественото видовото богатство на страната, т.е. изключвайки чуждите видове. Българските ендемити са 174 вида, балканските – 270. Особено богати на ендемични видове са по-големите семейства, като: Сложноцветни (*Asteraceae*), Карамфилови (*Caryophyllaceae*), Живеничеви (*Scrophulariaceae*), Житни (*Poaceae*), Бобови (*Fabaceae*), Розоцветни (*Rosaceae*), Камбанкови (*Campanulaceae*) и др. Със сравнително по-голям брой

ендемита се отличават родове като Подрумиче (*Anthemis*), Песъчарка (*Arenaria*), Метличина (*Centaurea*), Зановец (*Chamaecytisus*), Мразовец (*Colchicum*), Боянка (*Erysimum*), Власатка (*Festuca*), Ливадина (*Poa*), Лале (*Tulipa*), Лопен (*Verbascum*), както и родове характерни с широка вътревидова и междувидова изменчивост с локални процеси на интрогресивна хибридизация в полиплодни и агамни комплекси, като: Равнец (*Achillea*), Шапиче (*Alchemilla*), Рунянка, миши уши (*Hieracium*), Теменуга (*Viola*), Глухарче (*Taraxacum*) и др.

В спектъра от биологични типове преобладават ендемичните многогодишни тревисти коренищни и луковични растения. Важно място заемат видове доминанти и едификатори, формиращи растителни съобщества, като: Бяла мура (*Pinus peuce*), Перидикцион (*Peridictyon sanctum*), Айтоски клин (*Astracantha arnacantha subsp. aitosensis*), Румелийска жълтуга (*Genista rumelica*), Рилска иглика (*Primula deorum*) и др.

Повечето ендемити имат малки ареали, някои видове са с много ограничено разпространение, с малочислени популации и висока степен на застрашеност. Най-много български и балкански ендемити се срещат в Родопите, Пирин, Стара планина, Рила. Характерно за разпространението на ендемитите е тяхното неравномерно разпределение, с концентриране в отделни флористични райони и хабитати – локални центрове (огнища) на формообразуване. Те са характерни за варовитите местообитания в алпийския и субалпийския растителен пояс на Пирин и Славянка, за силикатните била и скални комплекси на Стара планина, Рила, Беласица. Други огнища на видообразуване са разположени в поясите на дъбовите и габървите гори, по ниските планински склонове на Предбалкана, Родопското предпланиние, Тунджанската хълмиста равнина и Черноморското крайбрежие.

За сега от биологичното и таксономичното разнообразие на българската флора са изчезнали 13 вида, част от тях намирани еднократно, други унищожени в антропогенно силно нарушени природни местообитания. Повечето от тези видове са влаголюбиви или водни растения (хигро- и хидрофити), обитавали блата, влажни ливади, крайречни терени. Характерни примери са изчезналите Парнасиеволистна калдезия (*Caldesia parnassifolia*), Едногрудков херминиум (*Herminium monorchis*), Блатна перушина (*Hottonia palustris*), Трансилванско секирче (*Lathyrus transsilvanicus*), Блатна самодивска трева (*Peucedanum palustre*), Черноморско великденче (*Veronica euxina*).

В състава на българската флора доминират тревистите многогодишни и едногодишни растения, общо около 3540 вида. Дърветата (88 вида), храстите (236 вида) и полухрастите (35 вида) образуват групата на фанерофитите. Най-богатата фанерофитна флора имат Стара планина и Родопите с по 210 вида, или 58% от разнообразието на дървета и храсти в страната е представено в тези планини. Фанерофитите в Рила са 164 вида, във Витоша – 148 вида. В планините най-голямо е видовото богатство на дървета и храсти в пояса на ксеротермните, мезофилните и ксеромезофилни дъбови и габърви гори, чиято горна граница достига до около 900 (1000) m н. в.

Кумулативният брой на чуждите за България видове нараства постоянно от 1900 г. В периода 2004 – 2010 г. са обследвани чуждите видове за българската флора и микота - 160 вида висши растения и 20 вида гъби. Като чужди инвазивни и потенциално инвазивни за България са определени общо 50 вида папратови и семенни растения и 20 вида гъби. Кумулативният брой на чуждите видове за България нараства постоянно, но съгласно политиката на Министерството на околната среда и водите за опазване на дивите видове и ограничаване навлизането на чужди видове винаги се

поставят мерки, с които се изисква озеленяването да се извършва с местни видове, характерни за региона.

Селскостопанските земи с много голяма природна стойност също са широко разпространени в България. Според данните на Европейската агенция за околна среда, над 20% от земите са с висока природна стойност.

2. Състояние на горските екосистеми

Състоянието на горите в България не се различава съществено от средното за Европа (39 страни). При 19,5% увредени дървета в Европа (от втора до четвърта степен), в България са установени 23,8%, като по-съществена е разликата при широколистните (21,9% в Европа, 31,1% в България), докато при иглолистните разликата е по-малко от 1% (17,6% в Европа, 18,2% в България).

За последните 10 години се наблюдава устойчива тенденция в увеличаването на **горската площ** страната. В сравнение с 2001 г., когато горската площ е оценена на 3980 млн. ха, България, както и останалите европейски страни, докладва за стабилно увеличаване на общата горска площ. За периода 1960-2010 г. площта на горите със специално предназначение (в.т.ч. защитни гори, рекреационни и гори в защитени територии) нараства от 10,3% на 38,3% от общата площ на горските територии.

По данни на МЗХ общата площ на горските територии в Република България към декември 2012 г. е 4 163 415 ха, представляващи приблизително 34% от територията на страната. Тези територии включват залесена площ – 3 795 338 ха (в т.ч. клек – 23 953 ха); незалесена площ, подлежаща на залесяване – 68 060 ха (в т.ч. пожарища – 2 270 ха, сечища – 7 813 ха и голини – 57 977 ха) и недървопроизводителна горска площ – 300 017 ха (обработваеми площи - 4 716 ха, ливади – 2 641 ха, поляни – 109 253 ха, разсадници – 1 669 ха, пътища и просеки – 42 486 ха, и скали, реки, сипеи и др. – 139 252 ха). В сравнение с 2011 г. общата площ се увеличава с 15 301 ха (0,4%), което се дължи на неустроени до момента горски територии. Залесената площ (с клека) нараства от 3 774 778 ха през 2011 г. на 3 795 338 ха през 2012 г. Незалесената горска площ намалява с 5 259 ха спрямо 2011 г. до 368 077 ха, съответно с 248 ха по-малко незалесена площ, подлежаща на залесяване и с 5 011 ха по-малко недървопроизводителна горска площ.

От общата залесена площ (без клека), 1 113 789 ха или 29,5% са иглолистни гори и 2 657 596 ха или 70,5% – широколистни гори. Естествените насаждения заемат 2 945 384 ха, от които иглолистни – 430 829 ха (14,6%) и широколистни – 2 514 555 ха (85,4%). Горските култури обхващат 826 001 ха, от които иглолистни – 682 960 ха (82,7%) и широколистни – 143 041 (17,3%). В сравнение с 2011 г. площта на естествените гори нараства с 28 964 ха. Делът на естествените гори в общата залесена площ се увеличава от 77,8 % през 2011 г. на 78,1% през 2012 г.

Залесената площ на иглолистните гори намалява с 3 485 ха в сравнение с 2011 г., което се дължи на продължаващото заглушаване на иглолистните дървесни видове в част от смесените иглолистно-широколистни насаждения, получени след създаването на иглолистни култури. Увеличението на площта на широколистните високостъблени гори през разглеждания период е с 5 906 ха, в резултат на инвентаризацията на неустроени гори, превръщането на издънкови гори в семенни и на преоценка на смесени иглолистно-широколистни насаждения и широколистни насаждения с ниска производителност. Площта на издънковите гори за превръщане в семенни нараства със 7 686 ха, сравнено с 2011 г., основно поради инвентаризация на неустроени до сега издънкови гори. При нискостъблените гори увеличението е с 10 453 ха, което се дължи

на залесяване с акация на горски площи и след проведени реконструкции, преценка на част от насажденията за нискоствъблено стопанисване и на обособяване на „нискоствъблен стопански клас” от дъбови насаждения от издънков произход.

През 2012 г. общото здравословно състояние на горите в страната се оценява като добро и устойчиво, като се отчита тенденция за подобряване, в сравнение с предходните години. За определяне на състоянието на горите и тенденциите при тях в ЕО са разгледани и анализирани няколко индикатора: отлагане на атмосферни замърсители, ниво на обезлистване, увреждане на горите и горски пожари.

Отлагане на атмосферни замърсители: Определянето на максимално допустимите нива за киселинност в горските екосистеми има за цел опазването на почвата, а самите критични натоварвания се приемат като стъпка към определянето на взаимовръзката почва-растение. През периода 2003 – 2011 година не се наблюдават превишения на максимално допустимите нива за киселинност и в трите стационара. Това показва, че почвите са в устойчиво състояние и могат да поемат по-големи количества кисели отлагания. Въпреки очертаващата се тенденция, процеси на деградация, под влияние на формираната вече висока киселинност в почвата, не са изключени. През 2011 година и в трите стационара за интензивен горски мониторинг са отчетени по-високи стойности на критичните натоварвания (КН) за киселинност, сяра и азот, но няма регистрирани превишения. Повишените стойности на КН са признак за подобряване качеството на атмосферния въздух и намаляване на отложените с валежите количества сяра и азот. От практическа гледна точка, това означава възможност екосистемите да поемат по-големи натоварвания и да поддържат устойчиво състояние. Очертаните тенденции за подобряване на условията в трите стационара не могат да се приемат за постоянни, т.к. се установява голямо вариране в стойностите на критичните натоварвания от 1996 година досега. Получените резултати от оценката на този индикатор могат да бъдат отнесени за територии не по-големи от 4 km радиус около стационарите.

Нивото на обезлистване (загубата на листна маса) е показател за степента на увреждане на горите и нарушаване на здравословния им статус. Обезлистването е индикатор за здраве и жизненост на дървото. Този показател реагира на много различни фактори, включително климатичните условия, метеорологичните екстремуми, атмосферните отлагания, насекомите и гъбните нападения. Данните от изследванията в България през периода 2001-2011 година, показват относително постоянна тенденция на намаляване на обезлистването при широколистните дървесни видове.

По данни на ИАОС анализът на данните за периода 2001-2011г. показва че като здрави с обезлистване до 25%, са оценени 87,3%, от **широколистните видове**. Увреждане в степените от средно и силно до мъртви се наблюдава при 12,8% от наблюдаваните дървета. Анализът по дървесни видове показва най-добро състояние при бука (*Fagus sylvatica*) и цера (*Quercus cerris* L.) за които 86.2% от наблюдаваните дървета са оценени като здрави с обезлистване до 25%, благуна (*Quercus frainetto* Ten.) за който 85,6% от наблюдаваните дървета са оценени като здрави с обезлистване до 25% и зимния дъб (*Quercus petraea* Matt.), при който процента е 71,3%. 2010г като здрави с обезлистване до 25% при **широколистните видове** са оценени 81,8%, увреждане в степените от средно и силно до мъртви се наблюдава при 18,2% от наблюдаваните дървета.

При **иглолистните видове** за периода 2001-2011г се наблюдава много слабо, но относително постоянно намаляване на “обезлистването”. Делът на здравите дървета през 2001 г. е 53%, а през 2011 г. - 66,7% През последната година делът на здравите дървета е намалял с 2,2% в сравнение с 2010 г. От 2001 г. се наблюдава намаляване на процента на дърветата със средно и силно засегнати от обезлистване корони, съответно 38,1% през 2001 г. и 31,6% през 2011 г. В сравнение с 2010 г., се наблюдава увеличение с 1,2%. Анализът по дървесни видове показва най-добро състояние на пробни дървета от вида обикновена ела (*Abies alba* Mill.), където 94,1% са оценени като здрави и със слабо обезлистване. Подобно е състоянието и на тези от вида обикновен смърч (*Picea abies*) с 92,4% здрави и със слабо обезлистване пробни дървета. При вида бял бор (*Pinus sylvestris* L.) са отчетени 59,7%, а при черния бор (*Pinus nigra* Arn.) – 58,1%. Оценените като средно и силно обезлистени са съответно: обикновена ела – 5,9%, обикновен смърч – 10,7%, черен бор – 41,9% и бял бор – 40,3%.

През 2011 година обследването на 2397 иглолистни и 3186 широколистни пробни дървета в 159 пробни площи показва, че преобладават тези оценени като здрави и слабо увредени по отношение на обезлесяване (до 25 % обезлистване) - 78.4%, а като увредени (над 25% обезлистване) - 21.6%. В сравнение с 2010 г. се наблюдава увеличение на дела на здравите и слабо увредените дърветас 2.2%. Запазва се тенденцията за по-добро здравословно състояние при широколистните в сравнение с иглолистните дървесни видове. Общата тенденция, обаче, и при двата типа гори за 10 годишния период на наблюдение е към подобряване на здравословния статус на дърветата.

Увреждане на горите: Горите са обект на влияние от засушавания, инвазивни видове, каламитети, епифитотии, урагани, ветровали, ледоломи и свлачища, които представляват основните заплахи за състава, структурата и функционирането на горските екосистеми. Наблюдаваните през последните десетилетия промени в климата допълнително намаляват устойчивостта на горите, усилват неблагоприятните въздействия и повишават честотата им. Данните за уврежданията, обхващащи периода от 2001 до 2011 година, показват, че с най-голям дял са насекомните вредители и гъбните патогени. Значителен е и делът на неидентифицираните агент-причинители.

Оценката на данните за 2011 година, показва намаление на дела на увредените от насекомни вредители дървета с 16% в сравнение с 2010 г., когато са отчетени 46%. Потвърждава се наличието на тенденция за най-голям дял на увреждания, причинени от насекомни вредители (30%) и гъбни патогени (31%). През 2011 г. е отчетено повишаване на уврежданията по засегнатите дървета от абиотични агенти като неблагоприятни атмосферни условия (суша, сняг, лед) на 5% (в сравнение с 3% за 2010г) и уврежданията от антропогенни фактори, в т. ч. паша и повреди от сеч на 9% (в сравнение с 5% за 2010г).

През 2012 г не са наблюдавани масови нападения на вредители и болести върху големи площи. Целогодишно са извършвани лесопатологични наблюдения в стационарните обекти на лесозащитните станции и лесопатологични обследвания в горите и всички горски разсадници. Проведена е авиоборба срещу боровата процесионка и бороволистни оси в иглолистните гори и гъботворката в широколистните гори. Третирането е извършено в широколистни и иглолистни насаждения и култури, като неговата ефективност се оценява на 82 до 96%.

Горски пожари: Друг сериозен проблем за растителността на страната са пожарите. По данни от ИАГ от анализ на статическите данни за периода 2001-2011г. се наблюдава тенденция за намаляване на броя на пожарите и засегнатите от тях площи,

като най-малко пожари е имало през 2005 година – 241 броя, които са засегнали само горски територии с площ 1 456 ха. В сравнение със средногодишните стойности на опожарени територии и брой пожари, за периода 2001 – 2011 г., които са съответно 11 000 ха (опожарени територии) и 580 броя (среден брой на пожарите), 2011 г. е от годините с близки до средните за горското стопанство щети предизвикани от горски пожари. Основна причина за пожарите отново е човешкият фактор, като 70% от пожарите са причинени от безотговорно палене на стърнища, сухи треви и храсти. През 2011 г. се наблюдава слабо увеличение на засегнатите от пожари горски територии, но значително увеличение на броя на горските пожари в страната. През годината са регистрирани общо 635 горски пожара, а засегнати територии са 6 882,6 ха. За сравнение през 2010 г. са регистрирани 222 пожара на площ от 6526 ха. Есенният пик на горски пожари регистриран през 2010 г., появил се извън активния пожароопасен сезон, се запази и през 2011, като през последната година се наблюдава изместване до самото начало на зимния сезон.

По данни на ИАГ 6 227 ха или 90% от общо опожарените площи са залесени, а 656 ха или 10% представляват незалесени горски площи. От опожарените залесени площи 20% са с иглолистна, а 80% са с широколистна и смесена растителност.

3. Разпределение на растителността по райони на планиране

Югозападен Район (ЮЗР) е с изключително богато растително разнообразие. В ЮЗР са концентрирани най-много застрашени видове, следван от ЮЦР и ЮИР.

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), ЮЗР е разположен в Европейската широколистна горска област, като обхваща и части от Средиземноморската склерофилна горска област, съответно в Илирийската провинция и Македоно-Тракийската провинция.

В изграждането на растителната покривка на Илирийската (Балканска) провинция освен характерните растения с европейско и евроазиатско разпространение участват и над 100 български ендемични растения, които заедно с балканските ендемични растения обуславят автентичния ѝ характер. Специфичните за Македоно-Тракийската провинция диагностични видове растения са главно македоно-тракийски флорни елементи, като *Quercus thracica*, *Q. mestensis*, *Herinaria olympica* и др. балкански и български ендемити.

Етрополският район се характеризира с букови гори от обикновен и мизийски бук, обикновен горун, смесени гори от горун и габър, бреза (*Betula pendula*) и др. В растителната покривка на Ржано-Мургашкия район преобладават мезофитни гори, изградени от формацията на бука и мизийския бук, както и от ксеромезофитни гори от обикновен габър и обикновен горун. В Кознишко-Комския район е разпространена фрагментарно алпийска растителност от качулата гъжва, бролова власатка, скална полевица и др., както и субалпийска растителност от клек, зелена елша, силезийска върба и вторични храсталаци от сибирска хвойна, боровинки, мечо грозде и др. В Ихтиманско-Средногорския район доминира ксеромезофитна горска растителност и ксеротермни горски екосистеми главно от благун и на места смесени с цер. Поради деградация на горите на места са се появили вторични ксеротермни горски ценози с преобладаване на келяв габър. В миналото Софийското поле е било заето от мезофитни горски екосистеми с доминиране на дръжкоцветен дъб и полски бряст, а понастоящем земите са селскостопански. Южните склонове и по-сухите равнинни места са били покрити от ксеротермни горски екосистеми, а сега по-голямата част е покрита от тревна растителност. В по-голямата част на Чепънско-Завалския район горите също са изместени от селскостопанска земя. В Граовско-Черногорския район се среща

остатъци от гори от космат и виргилиев дъб, мизийски бук, горун и др. По южните склонове на Конявската планина са оцелели участъци от гори на космат дъб, но в повечето случаи те са заменени с вторични гори и храсталаци от келяв габър. В Знеполския, Осоговския и Малешевския район преобладават букови и горунови гори, а във Влахинския район са запазени черборови гори. На повечето места в Огражденския район горите от космат дъб са деградирали и на тяхно място са се формирали вторични съобщества – храсталаци от драка и тревни ксеротермни съобщества. Растителността на Витошкия район е твърде разнообразна, изградена от алпийски и аркто-алпийски флорни елементи, както и субалпийска вторична храстова растителност от сибirsка хвойна, боровинки, мечо грозде и тревна растителност от мощна власатка, картъл и др. Там се срещат и над 50 вида балкански и няколко български ендемити. В Лозенския и Планския район е съхранена бялборовата растителност. Част от горите във Верилския район са превърнати в ксеромезофитни тревни ценози (пасища). В Люлинския район преобладават букови гори, докато в Източнорилският район буковият пояс е слабо развит, за сметка на алпийският пояс с аркто-алпийска растителност, добре запазен субалпийски пояс от клек и иглолистна растителност от смърч, бял бор и ела. В Южнорилския и Западнорилския район повече са разпространени гори от бяла мура и бял бор. Растителността в Севернопиринския район е изключително разнообразна с добре представена аркто-алпийска и бореална флора и квазибореални формации от бяла и черна мура, докато в Средно- и Южнопиринския район преобладават буковите и горуновите гори. В Гоцеделчевския район освен преобладаващата ксеротермна растителност се срещат и средиземноморски видове като червената хвойна и чинара, а в Разложкия район има условия за образуване на нови таксони, особено на дъба.

В границите на защитените територии в района се опазват уникални за страната природни екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни видове. В този район са локализирани основната част от формообразователните огнища в България. Горският фонд е с висок дял и в района има значителни горскостопански ресурси, макар че по данни на НДСОС за 2010 г, София е вторият по площ район, засегнат от пожари през 2010 г. – 2 500 ha изгорени горски площи.

ЮЦР има много висока концентрация на обекти с висока консервационна стойност като най-важните територии са съсредоточени в района на Централна Стара планина и в района на Западните и на Източните Родопи, сред чиято флора присъстват и немалко световно значими видове – български и балкански ендемити. Преобладаващите флорни елементи са субмедитеранските и евро-азиатските, следвани от медитеранските.

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), ЮЦР е разположен изцяло в Европейската широколистна горска област, съответно в Илирийската провинция и Македоно-Тракийската провинция.

В изграждането на растителната покривка на Илирийската (Балканска) провинция освен характерните растения с европейско и евроазиатско разпространение участват и над 100 български ендемични растения, които заедно с балканските ендемични растения обуславят автентичния ѝ характер. Специфичните за Македоно-Тракийската провинция диагностични видове растения са главно македоно-тракийски флорни елементи, като *Quercus mestensis*, *Herinaria olympica* и др. балкански и български ендемити.

По-голямата част от Баташкия район е покрита с бялборови гори, на второ място по площ са смърчовите гори, като немалко са и горуновите, благуновите и буковите гори. В Чернатишкия район преобладават смърчовите гори, докато бялборовите също са много разпространени, но предимно разпокъсани. В ниските части към изток са

разпространени и гори от мизийски бук, ела и горун. В Свиленградския район освен селскостопанските територии са разпространени и остатъчни гори, съставени почти само от ксеротермни дъбове (космат и виргилиев), както и храсталаци от драка и ксеротермни тревни екосистеми от белизма, садина, луковична ливадина и много терофити. Пловдивският район заема най-голяма площ, но почти цялата територия е усвоена за земеделие. Само в най-северната част на района са запазени разпокъсани горички с доминиране на цер и благуна, а на места и от горун. Родопско-предпланинският район до голяма степен представлява „оазис“ на флорни елементи. По-голямата му част е изградена от варовици и там е формирана ксеротермна растителност с доминиране на космат и виргилиев дъб и вторични съобщества от келяв габър. Районът се характеризира с ендемичния вид *Gypsophyllatekirae*. Хасковският район се отличава с преобладаване на обработваеми земи и само малка част е заета от ксеротермни гори с доминиране на благуна, космат и виргилиев дъб, смесени гори от благуна и цер. При деградация на горите са формирани ксеротермни тревни екосистеми с участие на ефемерни растения. В района се срещат македоно-тракийски балкански ендемити и средиземноморски елементи. Крумовградският район се характеризира с голямо разнообразие на растителността – ксеротермни благунови и благуново-церови гори и ксеромезофитни горунови и горуново-габърви гори. Срещат се и гори от мизийски бук, а на места и отделни дървета или групи дървета на източния бук. В буковите гори навсякъде се среща и вечнозеленият реликтен вид обикновен джел. Само в този район се наблюдават редките видове тракийски дъб, юрушки лопен. В Кърджалийския район преобладават мезофитните горски формации от горун, габър и смесени гори, а също и мезофитни гори от мизийски бук. На места има реликтни гори от черен бор, а в Жълти дял са разпространени и брезови гори.

ЮИР обхваща част от Горнотракийската низина и Странджа с множество видове и местообитания, характерни единствено за този район на Европа. В границите му се намира една от най-значимите природни територии на континента, която няма аналог в страната по броя на природните местообитания (120). Само в ПП „Странджа“ е установен 47,6% от видовия състав на българската флора, сред който редица защитени, ендемични и реликтни растения.

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), ЮИР е разположен изцяло в Европейската широколистна горска област, съответно в Евксинската, Илирийската провинция и Македоно-Тракийската провинция.

В изграждането на растителната покривка на Евксинската и Илирийската провинция освен многобройните европейски и евроазиатски флорни елементи участват и по-специфични, включително балкански и български ендемични флорни елементи. Специфичните за Македоно-Тракийската провинция диагностични видове растения са главно македоно-тракийски флорни елементи, като *Quercus thracica*, *Q. mestensis*, *Herinaria olympica* и др. балкански и български ендемити.

В район Велека са концентрирани най-голям брой южноевксински флорни елементи и горска растителност с едификатори източен бук и източен горун с характерните за тях реликти *Quercus hartwissiana*, *Rhododendron ponticum*, *Daphne pontica*, *Ilex colchica* и др. В район Факия преобладават главно ксеротермните смесени гори от благуна и цер, но също и гори от източен бук и смесени гори от източен горун, благуна и цер. Повечето южноевксински реликтни флорни елементи отсъстват от този район. Районът на Южното крайбрежие се характеризира с ксеротермни дъбови гори от космат, виргилиев дъб и в по-слаба степен от цер и благуна с участие в някои от тях (а понякога и масово) на бодлив залист. В най-южните части се срещат и храсталаци от грипа, драка, често с участие на смин, бодлива зайча сянка и редица южни тревни елементи. По крайморските пясъци е типична псамофитната растителност с

доминиране на *Ammophyla arenaria*, *Leymus racemosus*, *Centaurea arenaria* и др. На засолените почви е характерна халофитна тревна растителност с доминиране на видове като житната трева, камфорките, солянката и др. В този район твърде типични са лонгозните гори с доминиране на *Fraxinus oxusarpa*, с обилие на лиани и катерливи растения. По-голямата част на Айтоския район е заета от обработваеми земи. В останалите площи се намират остатъчни гори, храсталаци и тревни ценози, съставени от ксеротермни видове растения. По-голямата част от територията на Стралджанско-Сливенския район също е заета от селскостопански земи. За района са характерни българските ендемити *Colchicum davidovii*, *Tulipa urumofii*, *Medicago rhodopaea* и др., както и два балкански ендемита от македоно-тракийската флорна група – *Astracantha thracica* и *Iris suaveolens*. Дервентският район се характеризира със селскостопански земи, с разпространението на остатъци на церово-благунови и смесени гори от цер с космат дъб, на места примесени с келяв габър. Сакарският район се характеризира с разнообразна остатъчна горска растителност от благун, смесени гори на благун с цер, с келяв габър, смесени гори на космат с виргилиев дъб и келяв габър. В Чирпанския район преобладават церови гори, обикновено смесени с космат и виргилиев дъб. На влажни места в североизточната част на района има неголеми кории от дръжкоцветен дъб, полски бряст, полски клен и др. Старозагорският район се отличава с един от най-сухите горски масиви по южните поли на Сърнена гора и Стара планина, изградени от най-ксеротермните видове – главно космат и виргилиев дъб. Всички гори са силно повлияни от човека и голяма част от тях са деградирани и превърнати в храсталаци от келяв габър или са напълно унищожени. В Задбалканския район има съчетание на сухоустойчиви и влаголюбиви видове. По периферните склонове горите също са унищожени или деградирани, като само на места са запазени отделни горички. В Сърненогорския район освен характерните ксеротермни гори в по-ниските участъци на Сърнена гора са запазени гори от горун, габър и смесени габърново-горунови гори в по-високите части на планината. Сравнително слабо са представени буковите гори. Въпреки деградацията на горите и превръщането им в селскостопански площи, горските територии в района са 34% от площта му.

СЗР може да се определи като четвърти по концентрация на застрашени растителни видове. Предбалканът и Стара планина са най-богатите на терциерни видове от флората, по северното Черноморие се срещат уникални степни формации.

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), СЗР е разположен в Европейската широколистна горска област, като обхваща и части от Евроазиатската степна и лесостепна област, представени от растителност, характерна за Долнодунавската и Илирийската провинция.

Долнодунавската провинция се характеризира с остатъчни ксеротермни гори от космат и виргилиев дъб, цер и отчасти благун. Почти навсякъде в участieto на горските екосистеми участват келявият габър и мъждрянът, а при деградирането на горите са се формирали храстови ценози с доминиране на драката и смрадликата (*Cotinus coggygia*), както и тревни съобщества с преобладаване на садина, белизма, луковична ливадина и други ксеротермни тревни видове. В изграждането на растителната покривка на Илирийската провинция освен многобройните европейски и евроазиатски флорни елементи участват и по-специфични, включително балкански и български ендемични флорни елементи.

Характерно за Плевенски район е, че най-южните остатъчни гори са предимно смесени церово-благунови. Малко по на север те са по-сухолюбиви с доминиране на благун, на места и келяв габър, а в най-северните участъци горите са почти само от цер. В Монтанския район равнинните участъци също са покрити с остатъчни гори от цер и благун, но в хълмистите части и по склоновете югозападно от Червен бряг

преобладават силно деградирали гори от космат и виргилиев дъб, на места с цер и най-вече с келяв габър и ксеротермни тревни формации. Във Видинския район преобладават смесени гори от цер с благун, но във северозападния край на места са почти чисти церови гори. В района на с. Градец, също между Димово и р. Дунав на северните склонове се забелязват и отделни дървета или групи дървета от мизийски бук. В Мездренския район преобладават смесени гори от цер и благун, но са налице и ксеротермни гори от космат дъб и смесени гори от космат дъб и келяв габър. На мястото на по-силно деградирали гори са се формирали храсталаци от драка и вторични гори от келяв габър с преобладаване на мъждрян и маклен. На по-високите северни склонове са разпространени гори от горун, на места с обикновен габър, полски клен и сребролиста липа. Растителността в Белоградчишкия район е изключително разнообразна. В повечето случаи преобладава ксеромезофитна растителност с доминиране на обикновен горун, обикновен габър и мизийски бук с примеси от реликтния дървесен вид турска леска и др. На припечни склонове се срещат и силно деградирали гори от маклен, мъждрян и келяв габър. В този район се среща и терциерния реликт рамонда и ендемичния вид *Eranthis bulgaricus*. Врачанският район се характеризира с преобладаване на букови гори от обикновен и мизийски бук, както и ксеротермни гори от келяв габър. В Миджурският район по най-високите места е налице тревна растителност, богата на алпийски флорни елементи и по-ограничено храсти от клек и зелена елша. Западно от връх Миджур има доста голям масив от иглолистни гори от смърч, на места примесени с ела и бук, по-ниско и гори от горун и габър. В Новоселския район само на отделни места са се запазили остатъци от ксеротермни гори с доминиране на мъждрян или храстови съобщества от зановец. В Златийския район в миналото горите са били от виргилиев и космат дъб, а понастоящем има остатъци от гори с доминиране най-често на мъждрян, по-рядко на цер и космат дъб. На места са налице и изкуствени насаждения от салкъм. Тук са характерни и степните видове *Camphorosma monspeliaca*, *Potentilla pirotensis*, *Chamaecytisus danubialis*. В Никополския район на много места е засаден салкъм и има много остатъци от унищожени в миналото ксеротермни гори от мъждрян, както и ксеромезофилни гори с доминиране на сребролистна липа. Горските територии в района заемат 22% от площта му. Храстовидните формации като подлес или самостоятелно се срещат навсякъде. По данни на НДСОС за 2010 г., Ловеч е първият по площ район, засегнат от пожари през 2010 г. – 3 000 ha изгорени горски площи.

СИР е сравним по концентрация на застрашени растителни видове със СЗР. Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), СИР е разположен в Европейската широколистна горска област, като обхваща и части от Евроазиатската степна и лесостепна област, представени от растителност, характерна за Долнодунавската, Евксинската и Илирийската провинция.

Долнодунавската провинция се характеризира с остатъчни ксеротермни гори от космат и виргилиев дъб, цер и отчасти благун. Почти навсякъде в участието на горските екосистеми участват келявият габър и мъждрянът, а при деградирането на горите са се формирали храстови ценози с доминиране на драката и смрадликата (*Cotinus coggygria*), както и тревни съобщества с преобладаване на садина, белизма, луковична ливадина и други ксеротермни тревни видове. В изграждането на растителната покривка на Евксинската и Илирийската провинция освен многобройните европейски и евроазиатски флорни елементи участват и по-специфични, включително балкански и български ендемични флорни елементи.

Земите в Кардамския район са земеделски усвоени и остатъчните гори са малко, представени от космат дъб и цер, както и деградирани вторични гори от келяв габър. Добричкият район също се характеризира с усвоени за земеделски култури земи, като

почти по цялата му територия съществуват остатъчни или отделни дървета от дръжкоцветен дъб и тревни съобщества, а в по-сухите участъци доминират ксеротермни тревни видове с участието на степни елементи. Фрагненският район се характеризира със смесени ксеротермни гори от цер, космат и виргилиев дъб с участие на мъждрян, келяв габър и др. В Каспичанско-Шуменския район има значителни остатъци от бивши гори от ксеротермни растения – цер и благуи, по-рядко – космат дъб, като оляма част от територията му е заета от тревни ксеротермни екосистеми с участието на степни елементи. Основни доминанти в тях са садината, белизмата, луковичната ливадина и др.

Районът на северното крайбрежие се характеризира с горска ксеротермна растителност с доминиране на цер, космат и виргилиев дъб, най-често с примес на келяв габър, мъждрян, а на места и сребролистна липа, и по-рядко – евксински флорни елементи като кримското зарасличе и др. В крайбрежията на долните части на реките и техните устия са разпространени лонгозни гори с доминиране на *Fraxinus oxycarpa*, на места с участието или доминирането на *Ulmus minor*, *Populus alba*, *Quercus robur* и *Q. pedunculiflora*, рядко на *Alnus glutinosa* и др., с участието на множество лиани, включително *Smilax excelsa*, *Periploca graeca* и др. От тревните видове в лонгозните гори в повечето случаи участва и евксинският вид *Scilla bithynica*.

СИР е сравним по концентрация на застрашени растителни видове със Северозападния район. Според Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2011 г., дялът на горските територии в района е под средния за страната, като с най-малък дял е района на Варна (12,1%), следван от района на Търговище (25,9 %) и на Шумен (28,9%). От своя страна община Добрич констатира, че естествената растителност на територията ѝ заема съвсем ограничени пространства. Тя е изгласкана и се е съхранила само в онези места, които са по-малко годни за развитие на земеделието. Запазилите се тук-там единични дървета и групи от дървета говорят за предишно разпространение на обширни горски масиви. Унищожени са гори от вековни дъбове, габъри, брястове, лески и др. Сега преобладава културна и селскостопанска растителност.

СЦР е със сравнително нисък дял на защитените територии в страната и с най-малка концентрация на застрашени флористични видове.

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), СЦР е разположен в Европейската широколистна горска област, като обхваща и части от Евразийската степна и лесостепна област. За района е характерна растителност на умерената зона, с основна коренна (самобитна) растителност, представена от широколистни, летнозелени, листопадни през зимата гори (*Aestilignosa*), предимно от европейски и европейско-азиатски произход, с преобладаване в тях на над 180 вида и подвида дървета и храсти. В крайдунавската част от СЦР липсва същинска степна растителност, а само остепнени под влиянието на човека ксеротермни, главно дъбови гори. Под влияние на човешката дейност в различни части върху варовити терени на мястото на унищожени гори се е настанила вторична тревна растителност с участието на степни флорни елементи.

Долнодунавската провинция се характеризира с остатъчни ксеротермни гори от космат и виргилиев дъб, цер и отчасти благуи. Почти навсякъде в участието на горските екосистеми участват келявият габър и мъждрянът, а при деградирането на горите са се формирали храстови ценози с доминиране на драката и смрадликата (*Cotinus coggygia*), както и тревни съобщества с преобладаване на садина, белизма, луковична ливадина и други ксеротермни тревни видове.

В русенския район от флорните елементи се среща българският ендемит ковачев зановец, както и степни елементи като *Stipa lessingiana*, *Camphorosma monspeliaca*,

дунавският зановец, *Salvia scabiosifolia* и други. Силистренският район се характеризира с ксеротермни остатъчни гори с доминиране на космат дъб, цер и вторични гори от келяв габър.

В лудогорския окръг от СЦР преобладават ксеротермни церови и смесени благоуново-церови гори с немалко участъци и ксеромезофитни горски екосистеми с участие на сребролистна липа, на места и горун. В троянско-търновския район са съсредоточени голяма част от реликтните и ендемични елементи, характерни за предбалканския окръг – силиврякът, водният габър, зановец, порезник.

СЦР е с най-малка концентрация на застрашени флористични видове. По-широко разпространена е широколистната растителност, има и много лечебни растения. Горските територии заемат значителна част от общата площ на защитените територии в района като през 2011 г. не са наблюдавани отрицателно въздействащи върху горите явления в големи мащаби. Отрицателно въздействащите фактори върху горите са предимно пожарите, причинени основно от небрежност и опожаряване на стърнища и пасища, и нерегламентираната сеч. Като евентуална заплаха за редките видове растения се посочва използването на препарати за растителна защита.

По-широко разпространена е широколистната растителност, има и много лечебни растения. Горските територии заемат значителна част от общата площ на защитените територии в района като през 2011 г. не са наблюдавани отрицателно въздействащи върху горите явления в големи мащаби. Отрицателно въздействащите фактори върху горите са предимно пожарите, причинени основно от небрежност и опожаряване на стърнища и пасища, и нерегламентираната сеч. Като евентуална заплаха за редките видове растения се посочва използването на препарати за растителна защита.